

CPB Memo

Aan:

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510
2508 GM Den Haag
T (070)3383 380
I www.cpb.nl
Contactpersoon
Edwin van de Haar

Datum: 22 januari 2013

Betreft: Werkplan 2013

Inleiding

In dit werkplan geeft het Centraal Planbureau (CPB) aan welke werkzaamheden er in 2013 worden verricht en welke publicaties er zijn voorzien. Daarbij wordt kort teruggeblikt op 2012. Het werkplan is door de directeur vastgesteld, na afstemming van de inhoud met onze toezichthoudende Centrale Plancommissie (CPC), de eerstverantwoordelijke minister en in voorkomend geval andere belanghebbende ministers. Aangezien het CPB organisatorisch een onderdeel is van het ministerie van Economische Zaken (EZ) zijn in dit werkplan geen financiële of administratieve gegevens opgenomen. Dergelijke zaken verlopen via het ministerie.

1 Terugblik op 2012

Tweeduizendtwaalf was vooral een jaar van ramen en doorrekenen. Direct na de publicatie van de decemberraming in 2011 kwam het verzoek om bij het Centraal Economisch Plan 2012, dat altijd in maart verschijnt, een actualisatie van de middellange economische verkenning te verstrekken. Op basis van deze gegevens werd er door de toenmalige regeringspartijen en de gedoogpartner onderhandeld in het Catshuis. Na het verschijnen van onze doorrekening van het onderhandelingsresultaat viel het kabinet, waarna het voor ons extra druk werd. Er werden nog alternatieve bezuinigingsplannen van vier oppositiepartijen doorgerekend, terwijl tegelijk de voorbereidingen voor de nieuwe verkiezingscyclus begonnen. Halverwege juni verscheen de reguliere raming, maar dit keer inclusief een middellange termijnverkenning 2013-2017, waarin ook de effecten waren verwerkt van het kort daarvoor in de Tweede Kamer afgesloten Begrotingsakkoord. Simultaan waren de voorbereidingen voor de doorrekeningen van de verkiezingsprogramma's gestart, resulterend in het boek *Keuzes in Kaart 2013-2017* (KiK). Het werd de grootste KiK ooit, zowel qua onderwerpen, als deelnemende partijen (10). In totaal werden de effecten van 2468 maatregelen gepubliceerd en werkten er rond 80 mensen aan het project. Ondanks de werkdruk is het

enthousiasme voor dit project hoog, omdat iedereen de maatschappelijk relevantie ervan als groot ervaart. Ook kon er in dankbaarheid een beroep worden gedaan op een aantal oud-medewerkers en diverse gedetacheerde medewerkers van ministeries. Wel moet worden geconcludeerd dat de tijdsdruk op het proces te zwaar is geweest. Hierdoor werd de kwaliteitshandhaving kwetsbaar. Dat moet de volgende keer anders.

Na de verkiezingen stond direct de Macro Economische Verkenning 2013 op het programma en werd er gerekend ten behoeve van de formatie. Ook werd op de overige onderzoeksterreinen hard gewerkt om de oorspronkelijk geplande werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren.

De doorrekening van de verkiezingsprogramma's en de aansluitende formatie hebben een zwaar beslag op de organisatie gelegd. Een tussentijdse val van het kabinet legt altijd extra tijdsdruk op dit proces. De samenwerking met het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) verliep soepel. Zoals altijd wordt de doorrekening na afloop grondig geëvalueerd, op alle aspecten (inhoudelijk, organisatorisch, procedureel en communicatie), met als doel de volgende KiK weer verder te verbeteren. Daarmee wordt bijtijds begonnen, om op klaar te zijn mocht een volgend kabinet opnieuw tussentijds ten val komen.

Begin dit jaar traden de Aanwijzingen voor de Planbureaus in werking (Staatcourant 3200, 21 februari 2012). Hierin wordt de positie van het CPB (alsmede van het PBL en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)) geregeld ten opzichte van het kabinet, het ambtelijk apparaat, het parlement en overige belanghebbenden. Tot op zekere hoogte zijn de Aanwijzingen een formalisering van de bestaande praktijk. Maar de regeling rond verzoeken uit het parlement is aangescherpt, doordat duidelijker wordt gemaakt wie een verzoek bij het CPB kan indienen, evenals de gronden voor het CPB om een dergelijk verzoek toe te kennen, of af te wijzen.

De Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF), die in september 2012 door de regering naar de Tweede Kamer is gezonden, verplicht het kabinet om de macro-economische ramingen van het CPB ongewijzigd over te nemen ten behoeve van de begroting. Tot op heden was dat wel gebruik, maar geen wettelijke plicht. Als uitvloeisel van de aanbevelingen van de eerste parlementaire onderzoekscommissie- De Wit naar de banken- en schulden crisis, verscheen in het voorjaar de eerste jaarlijkse Risicorapportage Financiële Markten, ten behoeve van de Tweede Kamer.

De samenwerking met de Brusselse denktank Bruegel verliep naar tevredenheid. In 2012 werd een CPB-medewerker enkele maanden in Brussel gedetacheerd, werd er een policy brief van het CPB bij Bruegel gepresenteerd en waren er diverse andere vormen van samenwerking.

Ondanks de nadruk op de ramingen en doorrekeningen hebben de medewerkers van het CPB in 2012 ook een behoorlijk aantal andere publicaties uitgebracht. Er verschenen 7 Policy Briefs, onze korte toegankelijk geschreven beleidsgerichte analyses, over de loonongelijkheid, zelfstandigenaftrek, het Europees octrooi, het achterblijven van de productiviteit van respectievelijk de Europese en Nederlandse zakelijke dienstverleners en de juni- en decemberraming. Er werden 40 notities met antwoorden op verzoeken van kabinet en parlement geschreven, onder andere een *second opinion* op het onderzoek van de PVV naar herinvoering van de Euro, de gevolgen van de pensioenbesluiten van het demissionaire kabinet, de situatie op de kantorenmarkt, of de effecten van de voorstellen op het terrein van de belastingen van de adviescommissie-Van Dijkhuizen. Het boek *The Future of Multi-Pillar Pensions* verscheen bij Cambridge University Press. Daarnaast werden er 27 CPB Discussion Papers uitgebracht. Dat zijn wetenschappelijke papers, bedoeld voor publicatie in vaktijdschriften. Het aantal maandelijkse bezoekers aan de CPB-website steeg fors naar rond 37.000 bezoekers per maand, bijna een verdubbeling ten opzichte van 2011.

Het CPB is in 2012 begonnen met het versturen van berichten via Twitter en Facebook. Voorts werd een publieke opinieonderzoek naar de reputatie van het CPB uitgevoerd door bureau Ipsos Synovate. Daaruit bleek dat de naamsbekendheid van het CPB onder Nederlanders rond 95% is en dat het Nederlandse publiek een zeer breed vertrouwen heeft in het CPB.

Er is sprake van discrepantie tussen de aangekondigde publicaties in het werkplan 2012 en de daadwerkelijk uitgebrachte stukken. Er is meer gepubliceerd dan werd aangekondigd, maar een aanzienlijk aantal van de uitgebrachte publicaties was niet aangekondigd in het werkprogramma verleden jaar. Een deel van de verklaring ligt in de extra werkzaamheden voor de verkiezingen, waardoor een fors aantal projecten vertraging heeft opgelopen. Voor een ander deel komt het door de reorganisatie in 2011, waardoor er nog veel werk vanuit de oude structuren naar voren kwam. Een derde factor is het reguliere verschijnsel dat vragen naar specifieke output vanuit de departementen door het jaar heen veranderen. Maar het heeft natuurlijk ook te maken met onvolkomen sturing en planning. Het verbeteren hiervan is een speerpunt voor het CPB in de komende jaren. Daarom is in dit werkplan voor het eerst een publicatieplanning per kwartaal opgenomen.

2 Werkplan 2013

2.1 Algemeen

Een logisch gevolg van de extra vraag naar ons raming- en doorrekenwerk in 2012 is het doorschuiven van een aantal publicaties naar 2013, zoals de presentatie van het

boek *De Toekomst van de Zorg*. Het CPB blijft ambitieus in dit werkplan, in de wetenschap dat onvoorziene gevallen ook in 2013 hier en daar roet in het eten gooien. Naast onderhoud aan de modellen wordt gewerkt aan een vernieuwing van het arbeidsmarkt-aanbodmodel MIMIC en loopt een discussie door over de vernieuwing van het macro-economisch model dat voor de korte en middellange termijn ramingen wordt gebruikt. De CPB Lecture 2013 wordt verzorgd door de Amerikaanse hoogleraar Emmanuel Saez.

In de zomer van 2012 is een commissie onder leiding van de heer Jean Frijns gestart, die in opdracht van de CPC de beleidsgerichtheid toetst van de werkzaamheden van het CPB. Samen met de aparte toetsing naar de wetenschappelijke kwaliteit van het CPB is dit een reguliere vijfjaarlijkse evaluatie, bedoeld om de bruikbaarheid en kwaliteit van het werk van het CPB te toetsen, te verbeteren en te borgen. De commissie komt begin 2013 met haar bevindingen en het CPB streeft naar zo spoedig mogelijke implementatie van de aanbevelingen.

Daarbij blijft het CPB in reorganisatie als gevolg van de taakstelling van het kabinet - Rutte. Het aantal informatieanalisten wordt sterk teruggebracht. In 2013 wordt doorgegaan met de inspanningen om de betrokkenen van werk naar werk te begeleiden. Ook het aantal wetenschappelijk medewerkers zal nog iets teruglopen. Intern wordt er steeds meer gestuurd op resultaat. In 2012 is het CPB gestart met een loopbaanbeleid, waarin een wederzijds gesprek tussen medewerker en leidinggevende over toekomstbeelden centraal staat. De loopbaanscenario's die in 2012 zijn besproken zullen in 2013 en de jaren daarna hun uitwerking krijgen.

Ook het komend jaar wordt het academic partnerprogramma doorgezet. Hierbij wordt per sector nauw samengewerkt met een of meerdere hoogleraren, om de band met de wetenschap beter te borgen. Professor Sjibren Cnossen is academic partner van de directie, de overige academic partners zijn aan sectoren verbonden. Hiermee vervult het CPB ook een rol als makelaar tussen onderzoek aan universiteit en het beleid. Het blijkt dat een aantal hoogleraren graag op dat grensvlak actief is.

De beleidsanalyses van het CPB steunen op wetenschappelijke inzichten. Doordat de onderzoekers zelf ook wetenschappelijk onderzoek doen, met bijbehorende toetsing door vakgenoten, blijft de kwaliteit van de beleidsanalyses hoog. Kort samengevat: zonder wetenschappelijk werk geen beleidsanalyse van hoge kwaliteit. Wetenschappelijk publiceren is daarom belangrijk in het werk van het CPB. Sinds kort wordt er gewerkt met streefcijfers voor het CPB als geheel, die jaarlijks flexibel worden verdeeld over de sectoren. Er wordt een puntensysteem gehanteerd, dat loopt van 1,5 tot 0,5 punt per publicatie, afhankelijk van de kwaliteit en reputatie van het blad of de uitgever. Voor 2013 is de totale eis voor het CPB op 25 punten gesteld. Dit was eerst 30, de neerwaartse aanpassing is ingegeven door het kleinere aantal medewerkers per sector. Ook reikt de directie jaarlijks een prijs uit aan de medewerker met het beste wetenschappelijke artikel. Deze focus geeft uitvoering aan

een aanbeveling van de externe wetenschappelijke evaluatiecommissie-Hellwig uit 2010. Meer wetenschappelijk publiceren zorgt er daarnaast voor dat het werk van het CPB breder bekend raakt, verhoogt de reputatie van het CPB in de internationale discussie, is een extra kwaliteitscontrole op ons werk en maakt het CPB ook voor onderzoekers aantrekkelijker.

In dit werkplan wordt per programma inzicht gegeven in de voorgestelde publicaties in de officiële reeksen CPB Boeken, CPB Policy Briefs en CPB Discussion Papers. Dat is echter geen volledige opsomming van de publicaties. Vanzelfsprekend laten de meeste CPB Notities zich niet voorspellen, schrijven de medewerkers achtergronddocumenten die alleen op onze website worden en participeren zij in het nationale en internationale debat, door middel van opiniestukken, bijdragen aan blogs, sociale media en websites en via populair-wetenschappelijke stukken. Daarbij wordt er een groot aantal seminars, bijeenkomsten en congressen georganiseerd, waarvoor ook bijdragen worden geschreven.

2.2 Sector Publieke Financiën

De sector Publieke Financiën is de budgettaire waakhond (*fiscal watchdog*) van de Nederlandse overheid. Hiertoe maakt de sector reguliere ramingen van de overheidsfinanciën en de koopkrachtontwikkeling ten behoeve van de begrotingscyclus. De sector wil een breed vertrouwde bron zijn van ramingen, *second opinions* en beleidsanalyses. Het onderzoek van de sector draagt bij aan groter inzicht in de optimale inrichting van het begrotingsbeleid, de belastingstructuur en de sociale zekerheid. Hierbij wordt aandacht besteed aan Nederlandse, Europese en internationale instituties. De sector is actief in het internationaal uitdragen van *best practices* op het gebied van begrotingsbeleid en de productie van onafhankelijke ramingen. Naast de eindverantwoordelijkheid voor de productie van Centraal Economisch Plan (CEP) en Macro Economische Verkenning (MEV), verleent de sector op verzoek beleidsondersteuning aan ministeries en politieke partijen. Academic partners van de sector zijn Bas Jacobs en Rob Alessie.

Programma Belastingen

Het Programma Belastingen analyseert de structurele effecten van belastingen en belastingstructuur op de economie en op de arbeidsmarkt in het bijzonder. Het gaat hierbij vaak om de Nederlandse economie, maar zeker voor analyses van de vennootschapsbelasting en de BTW, kan vanwege de interne markt ook Europa de relevante economie zijn. Voor de veelal empirische analyses wordt gebruik gemaakt van schattingsmodellen en simulatiemodellen. Naast een goed nationaal netwerk heeft het programma een sterk internationaal netwerk ontwikkeld als trekker van een consortium van onderzoeksinstituten voor het Directoraat-Generaal Belastingen en Douane-Unie van de Europese Commissie. Samen met de sector Arbeid en

Onderwijs voert het programma een internationaal project uit getiteld "The incidence of social security contributions" .

Het programma voltooit in 2013 het nieuwe microsimulatiemodel (MICSIM) voor de integrale analyse van de inkomens-, budgettaire en arbeidsaanbodeffecten van wijzigingen in de inkomstenbelasting en uitkeringen. Op basis van een dataset die speciaal door het CBS is geconstrueerd vindt empirisch onderzoek plaats naar de arbeidsparticipatie-effecten van wijzigingen in de inkomstenbelasting en uitkeringen. Het onderzoek richt zich ook op de rol van de kosten van kinderopvang en onvrijwillige werkloosheid, in samenwerking met de Universiteit van Tilburg. De empirische resultaten worden verwerkt in het nieuwe simulatiemodel, waarvan de uitkomsten worden gepresenteerd op een workshop eind mei. Onderdeel van de workshop is de CPB Lecture 2013.

In veel landen bestaat de wens om de belasting op consumptie te verhogen. Het programma belastingen onderzoekt de gevolgen voor de overheidsontvangsten van veranderingen van het BTW-stelsel en voor verschillende types van huishoudens. Hiervoor wordt een microsimulatiemodel ontwikkeld gebaseerd. Daarnaast is het programma nauw betrokken bij Europese studies naar de economische effecten van de BTW-heffing. Een derde en vierde poot van het meerjarenprogramma zijn de fiscale behandeling van de verschillende vermogens(vorming)componenten en de fiscale behandeling van ondernemers.

Voor 2013 is de volgende onderzoeksoutput voorzien:

- Policy Brief over indirecte belastingen (vierde kwartaal)
- Discussion Paper over de structurele analyse van arbeidsaanbod en kinderopvang (derde kwartaal)
- Discussion Paper over belastingen en vermogensvorming in Nederland (vierde kwartaal).

Programma Overheidsfinanciën

Het Programma Overheidsfinanciën maakt ramingen en analyses van de overheidsfinanciën. Het programma maakt in 2013 vier reguliere kortetermijnramingen. Daarnaast is het noodzakelijk dat het databeheer goed gedocumenteerd wordt, naast documentatie en aanpassing van het belastingmodel Bimbam (derde kwartaal).

Het CPB stelt bij de doorrekening van het de verkiezingsprogramma's en beleidsmaatregelen door de regering dat de nullijn voor ambtenaren geen structurele bezuiniging oplevert. In het onderzoek 'Gescheiden arbeidsmarkten? Publieke versus private sector' gaan we na wat de economische literatuur meldt over de verschillen tussen de arbeidsmarkt van de markt- en overheidssector, evenals de relatie tussen

beide markten. Hieraan gerelateerd is onderzoek naar de inkrimping van het ambtenarenapparaat. Het eveneens in *Keuzes in Kaart 2013-2017* opgelegde maximum aan de inkrimping van het ambtenarenapparaat was opnieuw een issue in de discussie met de politieke partijen. Nader onderzoek hiernaar is beleidsmatig ook zeer relevant.

Het programma onderzoekt daarnaast de progressiefactor van belastingen en premies. Door de Eurocrisis staat de overheidsschuld volop in de belangstelling. In een Policy Brief wordt de recente ontwikkeling van de Nederlandse overheidsschuld geschetst en wordt op basis van economische theorie en empirie ingegaan op de optimale omvang van de Nederlandse overheidsschuld, mede in Europese context. Er staan ook twee korte onderzoeken op de agenda. In de discussie over het huidige begrotingsbeleid wordt vaak verwezen naar dat van de jaren tachtig. Daarom worden recente uitspraken over het beleid in de jaren tachtig getoetst (derde kwartaal). De toegevoegde waarde van *Keuzes in Kaart* wordt deels gezocht in het vergemakkelijken van de totstandkoming van het regeerakkoord. In het tweede korte onderzoek wordt daarom ingegaan op dit veronderstelde verband (eerste kwartaal).

De overige output van het programma:

- Policy Brief over de Nederlandse overheidsschuld (tweede kwartaal)
- Policy Brief over de arbeidsmarkt van de publieke sector (derde kwartaal)

Programma Sociale Zekerheid

Het programma Sociale Zekerheid maakt beleidsrelevante analyses en prognoses met betrekking tot de sociale zekerheid en koopkracht. Het programma doet onderzoek naar de kwaliteit van ramingen en ex-ante beleidsevaluaties. Het programma is verantwoordelijk voor het microsimulatiemodel MIMOSI en een aantal kleinere ramingsmodellen voor onder meer de uitgaven aan de AOW, WWB en WW, de inflatie, contractlonen en de incidentele loonstijging.

Vier onderwerpen die in de nabije toekomst aandacht opeisen zijn: (i) de invloed van veranderende arbeidsverhoudingen op de sociale zekerheid, (ii) wijzigingen in de sociale zekerheid voor de onderkant van de arbeidsmarkt, (iii) de invloed van sociale zekerheid en pensioenen op de arbeidsmarktpositie van ouderen, en (iv) de verbetering van de (presentatie van) statische koopkrachteffecten en verkenning van mogelijkheden voor het presenteren van dynamische effecten. Verder lopen op de eerste twee bovengenoemde thema's vier reeds gestarte onderzoeken door: het onderzoek naar de invloed van fiscale prikkels voor zelfstandigen op de keuze voor zelfstandig ondernemerschap (in samenwerking met het Internationaal Monetair Fonds), een bijdrage aan de ontwikkeling van de opvolger van het model MIMIC, en de thema's 'gedragseconomie en de huizenmarkt' en 'gedragseconomie en pensioen'.

De belangrijkste onderzoeksoutput voor 2013:

- Discussion Paper over fiscale prikkels voor zelfstandigen (tweede kwartaal, met sector Arbeid)
- Twee Discussion Papers over gedragseconomie en pensioen (eerste en vierde kwartaal)

2.3 Sector Macro-economische analyse

De sector *Macro-economische analyse* is het kenniscentrum voor de macro-economie van de Nederlandse overheid. De sector maakt macro-economische ramingen voor korte en middellange termijn en analyses van macro-economische ontwikkelingen en beleidsvragen, zowel nationaal als internationaal, vooral Europa. Tot het werkterrein van de sector behoren ook analyses van vraagstukken rond pensioenen en onderzoek naar de wisselwerking tussen financiële en reële economische ontwikkelingen. De academic partner is Wouter den Haan.

Programma Macro

Het programma Macro maakt macro-economische ramingen voor de korte- en middellange termijn en verzorgt macro-economische analyses van beleidsvoorstellen. Komende periode moet er een keuze gemaakt worden over het toekomstige instrumentarium.

Bij het instrumentarium gaat het om de vraag hoe de ramingen, beleidsanalyses en onzekerheidsvarianten worden gemaakt. Daar staat centraal welk instrument voor welk doel het best is in te zetten en of instrumenten al dan niet geïntegreerd moeten worden. Er liggen nu vier bouwstenen voor. Het macro-econometrische model SAFFIER is op dit moment het werkpaard voor centrale paden en beleidsanalyses op middellange termijn. Vector Auto Regression (VAR) analyses worden gehanteerd in het ramingsproces en onderzoek is aan de gang naar de toepasbaarheid van recente ontwikkelingen op dit terrein (Bayesiaanse VAR). De derde bouwsteen omvat het onderzoek naar een DSGE model dat idealiter theoretische verdieping kan geven ten opzichte van het SAFFIER model en dit kan combineren met de empirische kwaliteit van VAR analyses. Daar staat echter een substantiële prijs in termen van complexiteit en slagvaardigheid tegenover. Als vierde bouwsteen ligt er het werk aan de interactie tussen financiële en reële grootheden met de vraag hoe dit te integreren in het instrumentarium. Bij deze vragen bestaan ook dwarsverbanden met de twee andere programma's van de sector.

Naast het werk aan het instrumentarium dat het leeuwendeel van de capaciteit voor 2013 zal vragen, staat voor volgend jaar ook een policy brief op de agenda over een

onderwerp dat macro economisch van groot belang is. Hoe kan budgettair beleid het best vorm gegeven in de loop van de tijd?

De andere geschreven output in 2013 bestaat uit:

- Policy Brief over optimaal budgettair beleid (eerste kwartaal)
- Discussion Paper over Bayesiaanse VAR (derde kwartaal)

Programma Macro-financieel en pensioenen

Het programma Macro-financieel en pensioenen richt zich op onderzoek en beleidsanalyse op het terrein van de wisselwerking tussen de financiële en de reële economie en van het pensioenstelsel. Het programma omvat door pensioennetwerk Netspar gefinancierd onderzoek onder het thema *Multi-Pillar Pension Schemes and Macroeconomic Performance*. Hierin wordt een optimaal beleid van pensioenfondsen en de contouren van een beter pensioencontract onderzocht. Verder wordt op verzoek van het ministerie van SZW een analyse uitgevoerd naar de effecten van de doorsneepremie bij de aanvullende pensioenen. In een project ten behoeve van de Europese Unie wordt onderzoek gedaan naar intergenerationele risicodeling via pensioenen.

Output voor 2013:

- Policy Brief over effecten van doorsneepremie (tweede kwartaal)
- Policy Brief over de zoektocht naar een beter pensioencontract (vierde kwartaal)
- Discussion Paper over het effect van financiële schokken op de reële economie (tweede kwartaal)
- Discussion Paper over optimaal beleid bij pensioenfondsen (vierde kwartaal)

Programma Internationale analyse

Voor een kleine open economie als de Nederlandse is de internationale omgeving van groot belang. Het programma Internationale Analyse maakt ramingen en analyses voor de internationale economische ontwikkeling op korte en middellange termijn. Het programma publiceert elke maand een wereldhandelsmonitor en herziet vier keer per jaar de verwachte ontwikkelingen in de internationale omgeving.

In 2013 ligt de nadruk van de onderzoeksinspanning op de herziening van het instrumentarium dat bij de ramingen wordt gebruikt. Hierbij wordt nauw samengewerkt met het programma Macro. Daarnaast wordt de betekenis van internationale productienetwerken voor Nederland onderzocht, de coördinatie van het budgettaire beleid in een muntunie geanalyseerd en worden de ontwikkelingen in de samenstelling van het overschot op de lopende rekening voor Europese landen in kaart gebracht.

De publicaties voor 2013:

- Discussion Paper over handel in toegevoegde waarde (tweede kwartaal)
- Discussion Paper of Policy Brief over overschot op de betalingsbalans (tweede kwartaal)
- Discussion Paper over de voor- en nadelen van internationale coördinatie van budgettair beleid (vierde kwartaal)

2.4 Sector Arbeid en Onderwijs

Het werk van de sector Arbeid en Onderwijs gaat over ontwikkelingen over de levenscyclus. De sector bestaat uit drie programma's: onderwijs, arbeid en levensloop. In 2012 is de kennisunit wetenschapsbeleid aan de sector toegevoegd. Een goed opgeleide en gezonde bevolking is de belangrijkste bouwsteen voor toekomstige welvaart. Het gaat om afwegingen aan het begin van het leven over investeringen in onderwijs en gezondheid, over duurzame inzetbaarheid gedurende het werkzame leven, en een gezonde en betaalbare oude dag. De juiste onderwijsinvesteringen vergen een systeem dat wordt getoetst op effectiviteit en efficiëntie en begrip van het gedrag van kinderen, ouders, leraren, bestuurders en overheid. Duurzame inzetbaarheid en pensioenbeslissingen worden gezien in het licht van de afwegingen tussen opleiding, werk, training en vrije tijd gedurende het leven, naast de effecten en afwegingen van preventieve en/of curatieve ingrepen. Dit vraagt om beleidsanalyse op het terrein van de arbeidsmarkt(instituties), de rol van gezondheid en zorg, alsmede de voorwaarden voor een goede oude dagverzorging. Voor het onderzoek binnen dit programma zijn de hoogleraren Dinand Webbink en Jaap Dronkers academic partners.

Programma Onderwijs

In 2012 is gestart met een vierjarig onderzoek met de titel Onderbouwing Onderwijsbeleid, dat voor een deel wordt gefinancierd door de ministeries van Financiën en Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Het CPB heeft een eerste stap gezet op weg naar de kwantificering van effecten van verschillende onderwijsinterventies. De nieuwe inzichten worden langs drie lijnen verdiept en verbreed. Allereerst zet het onderzoek in op uitbreiding van de kennis over de effectiviteit van specifieke beleidsinterventies, zowel door middel van een aantal nieuwe ex-post beleidsevaluaties als de opzet en uitvoering van experimenteel onderzoek. Ten tweede beoogt het onderzoek verdieping van kennis over de opbrengsten en kosten van onderwijsbeleid en de duiding van de rendementen op onderwijs. Ten slotte richt het onderzoek zich op de samenhang tussen bestaande instituties in het onderwijsstelsel en het gedrag van bijvoorbeeld leraren, leerlingen en schoolbesturen.

In 2013 worden diverse experimenten uitgevoerd en/of afgerond, onder andere op het vlak van de wijze en intensiteit van terugdringing van voortijdig schoolverlaten, kwaliteitsmeting van leraren in Amsterdam, prestatiebekostiging, en de wijkschool.

Bij de recente doorrekening van de verkiezingsprogramma's is opnieuw de vraag opgekomen in hoeverre het huidige instrumentarium afdoende mogelijkheden biedt om de mechanismen te beschrijven waarlangs onderwijsbeleid leidt tot een veranderende arbeidsmarkt en productiviteitsstijging. Het project update instrumentarium diept deze vraag verder uit. Daarnaast wordt er een analyse uitgevoerd van de inrichting van het onderwijsstelsel en het gedrag van de belangrijkste actoren in dit systeem, naast een verkenning van de mogelijkheden om het instrument maatschappelijke kosten-baten analyse in te zetten op het onderwijsterrein.

De verwachte output:

- Policy Brief over de rendementen van onderwijs (eerste kwartaal)
- Discussion Paper over de effectiviteit van de kwaliteitsaanpak van scholen in het primair onderwijs in Amsterdam (derde kwartaal)
- Discussion Paper over de effecten van intensieve coaching in het MBO gericht op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten (eerste kwartaal)
- Discussion Paper over de effectiviteit van de wijkschool in relatie tot onderwijsprestaties en criminaliteit (tweede kwartaal)
- Discussion Paper 'Why did the Netherlands develop so early? The legacy of the Brethren of the Common Life' (eerste kwartaal)
- Discussion Paper 'How do people behave during an IQ-test? An economic perspective' (tweede kwartaal)

Kennisunit Wetenschapsbeleid

In 2012 is gestart met een kennisunit op het gebied van wetenschapsbeleid. Het deels door het ministerie van OCW gefinancierde onderzoek loopt tot en met 2016, waarmee de kennisopbouw bij het CPB op het gebied van wetenschapsbeleid wordt gefaciliteerd. Centrale vragen zijn of wetenschappelijk onderzoek tot kenniscreatie en daarmee tot economische groei leidt, de analyse vanuit de economische theorie van de markt voor fundamenteel onderzoek, en de economische beoordeling van veronderstelde effecten van voorgestelde beleidswijzigingen.

In 2013 worden drie studies afgerond. Ten eerste een evaluatie van de effecten van Vernieuwingsimpuls van Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Ten tweede een studie naar de toegevoegde waarde van het ontvangen van onderzoekssubsidies (STW beurzen) voor de samenwerking tussen wetenschappers en bedrijven. Ten derde een literatuurstudie naar de invloed van

overheidsfinanciering op de productie van wetenschappelijke kennis, de economische waarde van die wetenschappelijke kennis en de kanalen waarlangs deze waarde gecreëerd wordt. Voorts wordt een begin gemaakt met studies naar de bekostiging van wetenschap, het rendement van promoties en toekomstscenario's voor wetenschapsbeleid.

De voorziene schriftelijke output:

- Discussion Paper 'De effecten van de vernieuwingsimpuls op de carrière van onderzoekers' (eerste kwartaal)
- Discussion Paper 'De toegevoegde waarde van STW beurzen' (tweede kwartaal)

Programma Arbeid

Het aandeel van oudere werknemers op de arbeidsmarkt is het afgelopen decennium aanzienlijk toegenomen als gevolg van de gestegen participatie van ouderen en door de vergrijzing van de beroepsbevolking. De komende decennia zet deze trend door, zeker wanneer de pensioengerechtigde leeftijd omhoog gaat. Dat roept een aantal belangrijke vragen op bij werknemers, werkgevers en beleidsmakers: Wat is de inzetbaarheid van oudere werknemers? Welke beloning ontvangen oudere werknemers en hoe verloopt de beloning over de levensloop? Welke institutionele veranderingen zijn nodig om de werking van de arbeidsmarkt te verbeteren? Het doel van het driejarige Programma Arbeidsmarkt Ouderen (2011-2013) is deze vragen te beantwoorden. Dit gebeurt door het in kaart brengen van de arbeidsmarktsituatie en -perspectieven van oudere werknemers en door het presenteren van afwegingen voor beleidsmakers. Het programma bestaat uit zeven afzonderlijke projecten die deels worden gefinancierd door de ministeries van BZK, EZ en SZW. Professor Pieter Gautier is voor de periode 2011-2013 aangetrokken als academic partner.

In 2013 staan twee studies naar de arbeidsmarktpositie van oudere werknemers op het programma en een Policy Brief over duurzame inzetbaarheid. De eerste studie betreft de vraag of lonen van oudere werknemers blijven stijgen met leeftijd en lengte van het dienstverband bij een werkgever. De betaalde lonen worden vergeleken met de maximale lonen volgens de CAO's in een aantal bedrijfstakken. De tweede studie gaat over de invloed van instituties op de het arbeidsmarktgedrag over de levensloop, met speciale aandacht voor de werking van deze instituties aan het einde van het werkzame leven. Gedurende het jaar wordt gestart met een onderzoek getiteld 'Inzetbaarheid, Mobiliteit en Lonen'. Dit project is een combinatie van een literatuurstudie over inzetbaarheid en een empirisch onderzoek op basis van gegevens over werknemers die met baanverlies worden geconfronteerd.

De publicaties in 2013:

- Policy Brief Duurzame inzetbaarheid van oudere werknemers in Nederland (vierde kwartaal)
- Discussion Paper 'Wages of older workers and the wage cushion' (vierde kwartaal)
- Discussion paper 'General Equilibrium Effects in a Matching Model with Finite Working Life' (vierde kwartaal)
- Discussion Paper 'The importance of early conscientiousness for socio-economic outcomes' (eerste kwartaal)
- Discussion Paper 'People skills and the labor-market outcome of underrepresented groups' (eerste kwartaal)

Programma Levensloop

Het programma Levensloop staat in de periode 2011-2013 in het teken van de Toekomst van de Zorg, dat samen met het programma zorg wordt uitgevoerd. De kernvraag is: Wat zijn de belangrijkste uitdagingen voor de zorgsector in de komende decennia en welke alternatieven hebben beleidsmakers om deze uitdagingen het hoofd te bieden? Nederlanders leven steeds langer en ook steeds langer zonder lichamelijke beperkingen. Hierdoor stijgt het aantal actieve levensjaren. Deze baten zijn grotendeels privé, terwijl de kosten van zorg grotendeels publiek zijn. Deze onbalans is een van de grote uitdagingen voor de collectieve zorg van de toekomst. Het programma wordt voor een deel gefinancierd door de ministeries van VWS en EZ.

De kern van het boek over de Toekomst van de Zorg is een samenhangende visie over de relaties tussen gezondheid en zorg, tussen preventie, genezing en verzorging, tussen zorg en de arbeidsmarkt, tussen de besteding van collectieve middelen aan zorg en andere uitgaven en natuurlijk tussen de private en collectieve verantwoordelijkheid voor gezondheid en zorg. Daarnaast wordt nader onderzoek gedaan naar het economisch kader voor de herverdeling in de zorg tussen mensen met hogere en lagere opleidingsniveaus.

In 2013 starten de voorbereidingen voor een nieuwe vergrijzingstudie, die in 2014 wordt gepubliceerd. Deze studie biedt een actualisatie van het houdbaarheidstekort, besteedt aandacht aan de vraag wat een houdbaarheidsoverschot betekent voor het beleid en bevat daarnaast een aantal thematische hoofdstukken. Deze thematische hoofdstukken bouwen voort op analyses van de intragenerationele herverdeling van zorg en AOW. Analyses over de houdbaarheid vinden verder hun weg in CPB-publicaties als de economische verkenningen, Keuzes in Kaart en in publicaties van de Europese Commissie.

Publicaties:

- CPB Boek Toekomst van gezondheid en zorg (eerste kwartaal)
- Discussion Paper 'Gezondheid en zorg vanuit levenslopperspectief' (vierde kwartaal)
- Discussion Paper 'Intragenerationele herverdeling van collectieve lasten en uitgaven' (vierde kwartaal)

2.5 Sector Marktordening

De sector Marktordening verricht economische analyses op het gebied van ordenings- en reguleringsvraagstukken, vanuit een Nederlands en Europees beleidsperspectief. Het onderzoek is vooral macro-economisch en richt zich op het functioneren van markten en de invloed van overheidsinterventies op die markten. De missie van de sector is om een gezaghebbende en toonaangevende bron voor beleidsrelevant onderzoek naar ordeningsvraagstukken te zijn. De academic partners zijn Clemens Kool en Erik Schut.

Programma Financiële markten

Goed werkende financiële markten (banken, verzekeringen en pensioenen) zorgen voor een efficiënte verdeling van kapitaal en van risico's. Banken, verzekeraars en pensioenfondsen spelen hierbij een centrale rol: ze creëren liquiditeit, beheren risico's, en monitoren en verwerken informatie. Het programma Financiële Markten richt zich op publieke belangen die overheidsbemoeyenis rechtvaardigen in bancaire markten, verzekeringsmarkten en pensioenmarkten.

Er zijn vier hoofdthema's. Ten eerste de interactie tussen de reële economie en de financiële sector. Bijvoorbeeld het effect van structuur, omvang en efficiency in van de financiële sector op groei van bedrijven, of de toegevoegde waarde van de Nederlandse financiële sector. Er vindt afstemming plaats met het programma Macro-financieel en pensioenen. Ten tweede de regulering van de financiële sector. Bijvoorbeeld een vraag als: wanneer belasting heffen op risico dat banken creëren en wanneer reguleren? Wat is nut en noodzaak van high-frequency trading? Het derde hoofdthema gaat over consument en schuld. Bijvoorbeeld, of er een rol is voor de overheid bij het beperken van de schuld van consumenten? Wat is het effect van afschaffen van provisie voor assurantietussenpersonen op de kwaliteit van financieel advies? Het laatste thema is 'Verzekeringsmechanismen in de Eurozone'. Daarin komen bijvoorbeeld vragen aan de orde als: hoe kunnen landen elkaar optimaal verzekeren, anticiperend op mogelijke toekomstige problemen van een lidstaat? Hoe dienen zulke verzekeringen om te gaan met asymmetrische informatie en moreel gevaar?

Een deel van het onderzoek vindt plaats in samenwerking met de Brusselse denktank Bruegel. Daarnaast wordt op individuele onderdelen van het onderzoeksprogramma externe financiering aangetrokken en wordt actief samenwerking gezocht met de Autoriteit Financiële Markten.

De beoogde output:

- Discussion Paper over de relatie tussen groei van bedrijven en de structuur van de financiële sector (eerste kwartaal)
- Discussion Paper over de optimale vorm van *bail-outs* van landen (derde kwartaal)
- Jaarlijkse risicorapportage over financiële markten voor de Tweede Kamer (tweede kwartaal)

Programma ICT & Innovatie

Dit programma analyseert de economische implicaties voor markt en overheid van technologische en maatschappelijke ontwikkelingen rondom ICT en het internet. Het onderzoek richt zich op de volgende gebieden: (i) Grondslagen van innovatiebeleid en evaluatie van innovatiebeleid in Nederland. Welke soorten marktfalen zijn relevant voor innovatiebeleid en op welke manieren kan de overheid deze inperken? Hoe kan er beter gebruik worden gemaakt van experimenteel-design methodes bij evaluaties? (ii) Effecten van ICT op specifieke publieke belangen. Drie thema's zijn hier van belang. Hoe kan de overheid bijdragen aan een betrouwbare dienstverlening op internet, met specifieke aandacht voor privacy en cyberveiligheid? Hoe kan misbruik van marktmacht door internetbedrijven beperkt worden, vooral in het licht van het toenemende gebruik van cloud-diensten? Hoe kan de kwalitatieve ontwikkeling van de infrastructuur voor telecommunicatie in de toekomst geborgd worden? (iii) De invloed van ICT op de economie, bijvoorbeeld in relatie tot agglomeratie-effecten en de rol van asymmetrische informatie bij digitale diensten.

De publicaties voor het komende jaar:

- Policy Brief over privacyregulering op het internet (tweede kwartaal)
- Discussion Paper over agglomeratie-effecten van internet (derde kwartaal, met sector 5)
- Discussion Paper over innovatie (vierde kwartaal)

Programma Zorg

De ambitie van het programma Zorg is om wetenschappelijk onderbouwde bijdragen te leveren aan de beleidsdiscussie over de zorg, zowel voor de korte, middellange als lange termijn. De nadruk ligt op de ordenings- en transitievraagstukken in het kader van hervormingen van het Nederlandse zorgstelsel. Het programma sluit aan op

beleidsdiscussies over, bijvoorbeeld, concurrentie tussen ziekenhuizen, de rol van zorgverzekeraars in het zorgstelsel, de inrichting van de AWBZ, de mate van solidariteit in de zorg en de verdeling van verantwoordelijkheid tussen overheid en burgers.

Het jaar 2013 is het derde en laatste jaar van het onderzoeksprogramma Toekomst Zorg, waarin nauw wordt samengewerkt met het programma Levensloop. In het voorjaar verschijnt over dit onderwerp een boek, geschreven met de sector Arbeid en Onderwijs. Bij die gelegenheid wordt ook een conferentie georganiseerd. Daarna wordt het aspect van de doelmatigheid van de zorgverlening verder uitgediept. Het bouwt voort op het recent opgestarte onderzoek naar de rol van budgetteringssystemen in een vraaggestuurd stelsel en naar aanbodgedreven zorg. Ook wordt tijd gestoken in de verbetering en de documentatie van het Eigen Risico Model en komt er een aanzet met het staven van expert opvattingen en wetenschappelijke literatuur ten behoeve van ramingen en doorrekening van politieke plannen voor een in 2014 te verschijnen notitie Kansrijk Zorgbeleid.

De beoogde output bestaat uit:

- CPB Boek over de Toekomst van de Zorg (eerste kwartaal, met sector Arbeid en Onderwijs)
- Discussion Paper over budgetteringssystemen in een vraaggestuurd stelsel

2.6 Sector Fysieke Omgeving

De sector Fysieke Omgeving richt zich op de ontwikkeling en toepassing van samenhangende en beleidsrelevante economische visies op infrastructuur, ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit, veiligheid en klimaat. Er bestaat een sterke en toenemende overlap tussen deze onderwerpen. Dit besef heeft onder meer geleid tot een sterke verbreding van de Maatschappelijke Kosten-Baten Analyses (MKBA) die de sector uitvoert en de sterke mate van overlap/integratie tussen de programma's van de sector. De sector heeft twee academic partners, Henri de Groot en Jan Rouwendal.

Vrijwel alle projecten van de sector zijn co-producties met andere organisaties. Voor de projecten in 2013 gaat het daarbij onder meer om het PBL, het SCP, het Kennisinstituut voor Mobiliteit, Deltares, de Vrije Universiteit, de universiteiten van Tilburg, Groningen en Darmstadt (in Duitsland), de OESO, de London School of Economics en de Federal Reserve Bank of Houston (in de VS).

Ook worden vrijwel alle projecten medegefinancierd door de ministeries van Infrastructuur en Milieu (met bijdrages van het kerndepartement en de Waterdienst), EZ, Financiën, BZK, en de Deltacommissaris. Deze bijdrages financieren meerjarige,

programma-overstijgende kennisunits binnen de sector. Vrijwel alle projecten zijn dan ook co-producties van de medewerkers in de afzonderlijke programma's.

Programma Klimaat

Het doel van het programma Klimaat is inzicht te krijgen in de efficiënte vormgeving van klimaatbeleid, in het bijzonder het tempo, het benodigde instrumentarium en de economische gevolgen van klimaatbeleid.

Met de Routekaart 2050 heeft de Europese Unie haar inzet voor 2050 duidelijk gemaakt. De EU wil de CO₂ emissies met 80% terugdringen op voorwaarde dat in de rest van de wereld de emissies ook substantieel worden gereduceerd. De belangrijke vraag die daarbij nog open staat is in welk tempo de EU dit wil doen en welke technologieën daarvoor worden ingezet. Met het model MERGE-CPB wordt nagegaan hoe gevoelig de inzet van specifieke energietechnologieën is voor onzekerheden in aannames over leereffecten, potentiëlen en de inpasbaarheid (substitueerbaarheid) van schone energietechnologie.

Uit onderzoek blijkt dat radicale technologieën relatief vaker worden ontwikkeld door startende bedrijven. Op basis van een nieuwe database van de OESE richt het programma zich samen met de OESO op de vraag welke instrumenten het beste ingezet kunnen worden om radicale innovaties te ondersteunen.

De opkomst van hernieuwbare elektriciteit als omvangrijke energiebron vereist grote aanpassingen in de Europese elektriciteitsnetwerken. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan supergrids op de Noordzee of richting de Sahara (Desertec). Ook rijst de vraag of onder de huidige regulering investeerders in supergrids in voldoende mate gecompenseerd worden voor zowel politieke als vraagonzekerheid.

Ander onderzoek gaat over de vraag in hoeverre luchtbeleid een alternatief voor klimaatbeleid kan zijn en het effect van klimaatrisico's op de discontovoet.

De output van het programma:

- Policy Brief Regulering van Elektriciteitstransmissie (eerste kwartaal)
- Policy Brief Luchtbeleid: Een Alternatief voor Klimaatbeleid? (tweede kwartaal)
- Discussion Paper over leereffecten, potentiëlen en de inpasbaarheid (substitueerbaarheid) van schone energietechnologie (vierde kwartaal)
- OECD en CPB Discussion Papers over "Breakthrough Environmental Technologies" (vierde kwartaal).
- Discussion Paper effect van klimaatrisico's op de discontovoet (tweede kwartaal)

Programma Infrastructuur

Het programma Infrastructuur richt zich op de economische effecten van diverse infrastructuurprojecten, waaronder wegen, spoorverbindingen, dijken en waterveiligheidsprojecten. Er wordt regelmatig gevraagd om mee te denken over concrete beleidsvoornemens op het gebied van ruimtelijke investeringen. Dat kan gaan om het uitvoeren van een MKBA, het meedenken over de opzet en analyse van projecten, of het uitvoeren van een second opinion op een MKBA die door anderen is uitgevoerd. Zo voert het programma eind 2012-begin 2013 een second opinion uit van een kort onderzoek naar de Afvoerverdeling van de Rijn.

Het CPB leidt een consortium voor het ontwikkelen van een opvolger van de OE(E)I Leidraad uit 2000. De nieuwe leidraad stroomlijnt de veelheid aan voorschriften en werkwijzers, die sinds 2000 verschenen zijn. De Algemene MKBA Leidraad is ook uitdrukkelijk bedoeld om het toepassingsbereik van MKBA's te verbreden naar andere beleidsterreinen dan de transportinfrastructuur. De Algemene MKBA Leidraad vat de bestaande kennis samen, moet breed gedragen, toepasbaar en geaccepteerd zijn en signaleert daarbij controverses en witte vlekken.

Daarbij wordt er diverse aspecten onderzocht van de wijze waarop de overheid via diverse kanalen invloed uitoefent op verschillende transportmarkten. Hoe beïnvloedt dit overheidsingrijpen mobiliteit en bereikbaarheid? Wat zijn de (welvaarts)economische effecten? Hoe werken de verschillende vormen van beleid op elkaar in en hoe effectief en efficiënt is dat? Wat zijn consequenties en mogelijkheden van toekomstige ontwikkelingen? Wat zijn de onderlinge verbanden tussen woonwerk verkeer, infrastructuur, woonbeleid en arbeidsmarkt?

Er zijn voorbeelden waarbij nieuwe infrastructuur die bedoeld was om een gebied te versterken juist het omgekeerde bewerkstelligde. Een betere bereikbaarheid leidt dan juist tot de leegloop van een gebied omdat bedrijven het door de infrastructuur makkelijker vanuit een naburig, groter economisch centrum kunnen bedienen: de aanleg van de TGV tussen Parijs en Lyon is hier een voorbeeld van. In 2013 start een project om dit fenomeen te onderzoeken.

De publicaties:

- CPB Boek Algemene MKBA Leidraad (tweede kwartaal, met PBL)
- Policy brief over effecten van mobiliteitsbeleid (vierde kwartaal)
- Policy Brief over infrastructuur en de ontwikkeling van main- brain- en greenports (derde kwartaal)

Programma ruimte

Het programma Ruimte is gericht op het maken van regionale en ruimtelijke analyses en kosten-batenanalyses van grote projecten die sterk met de grondmarkt zijn verbonden.

Dynamiek en het onvoorspelbare karakter hiervan zijn van groot belang voor de verwachte rentabiliteit van investeringen in bijvoorbeeld woningen of infrastructuur. Wanneer en waar is het verstandig om nieuwbouwwijken neer te zetten of juist wijken of gehele woonkernen te slopen? Gemeenten die voorzieningen financieren uit vastgoedwaarde kunnen sterk getroffen worden door ruimtelijk-economische dynamiek. In hoeverre genereert dit goede prikkels, of moeten gemeenten hier door middel van verevening voor verzekerd worden? Welke externe effecten spelen een rol en hoe groot zijn ze?

Welvaartseffecten van goede transportinfrastructuur bestaan niet alleen uit reistijd-baten maar ook uit arbeidsmarkteffecten, die ontstaan vanwege agglomeratie-effecten in locaties met goede transportinfrastructuur, de zogenaamde 'indirecte effecten'. Via een nieuw model kunnen deze welvaartseffecten berekend worden, met grondprijzen als een belangrijke indicator.

Hoewel de waarde van flexibiliteit door het CPB in enkele MKBA's expliciet in geld is uitgedrukt is er dringende behoefte aan een eenvoudig en breed toepasbare methode om deze waarde te kunnen uitrekenen, zodat het waarden van flexibiliteit consequent en consistent wordt toegepast in de economische analyse van strategieën en projecten.

Daarnaast wordt na afronding van een zogenaamde Horizonscan, een verkenning van trends en onzekerheden voor de Nederlandse economie tot 2050, een brede discussie gestart over de vorm en inhoud van een eventuele opvolger van de studie Welvaart en Leefomgeving. Verder wordt onderzoek verricht naar een nieuwe (veiligheids)norm van de regio Afsluitdijk - IJsselmeer - Markermeer

De publicaties:

- CPB Boek 'Groei en Krimp' over ruimtelijk-economische dynamiek (derde kwartaal, samen met Vrije Universiteit en Gerard Marlet)
- Policy Brief over reële opties, discontovoet en adaptief deltamanagement (tweede kwartaal)
- CPB Boek over de Horizonscan (eerste kwartaal, met PBL)
- Discussion Papers over de KBA Norm Afsluitdijk - IJsselmeer - Markermeer (tweede kwartaal)
- Discussion Paper over indirecte effecten transportinfrastructuur (derde kwartaal)

3 Indicatieve publicatiekalender

Het CPB functioneert in een onrustige beleidsomgeving, waarbij regelmatig op de dynamische actualiteit moet worden ingespeeld. Daarbij laat wetenschappelijk werk zich uit de aard der zaak niet altijd goed plannen: soms doemt er een nieuw vraagstuk op tijdens een onderzoek, soms is iets moeilijker of problematischer dan gedacht, of blijken verbanden net anders te liggen bij aanvang het geval leek. Met deze disclaimer wordt dit werkplan afgesloten met een indicatieve publicatiekalender, waarin de jaaroutput per kwartaal wordt weergegeven. Dat past in de versterkte resultaatgerichte sturing op het CPB en het geeft de afnemers en overige geïnteresseerden van ons werk ook zicht op het werk dat komen gaat.

Indicatieve publicatiekalender CPB 2013

Eerste kwartaal:

CPB Boek Toekomst van gezondheid en zorg

CPB Boek Algemene MKBA Leidraad

CPB Boek over de Horizonscan

Policy Brief over optimaal budgettair beleid

Policy Brief over de rendementen van onderwijs

Policy Brief Regulering van Elektriciteitstransmissie

Discussion Paper over de effecten van intensieve coaching in het MBO gericht op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten

Discussion Paper 'Why did the Netherlands develop so early? The legacy of the Brethren of the Common Life'

Discussion Paper 'De effecten van de vernieuwingsimpuls op de carrière van onderzoekers'

Discussion Paper 'The importance of early conscientiousness for socio-economic outcomes'

Discussion Paper 'People skills and the labor-market outcome of underrepresented groups'

Discussion Paper over de relatie tussen groei van bedrijven en de structuur van de financiële sector

Discussion Paper over gedragseconomie en pensioen

Tweede kwartaal:

Policy Brief over Nederlandse overheidsschuld

Policy Brief over effecten van doorsneepremie

Policy Brief Luchtbeleid: Een Alternatief voor Klimaatbeleid?

Policy Brief over privacyregulering op het internet

Policy Brief over reële opties, discontovoet en adaptief deltamanagement

Jaarlijkse risicorapportage over financiële markten voor de Tweede Kamer

Discussion Paper over het effect van financiële schokken op de reële economie

Discussion Paper over handel in toegevoegde waarde

Discussion Paper of Policy Brief over overschot op de betalingsbalans

Discussion Paper over de effectiviteit van de wijkschool in relatie tot onderwijsprestaties en criminaliteit

Discussion Paper 'How do people behave during an IQ-test? An economic perspective'

Discussion Paper 'De toegevoegde waarde van STW beurzen'

Discussion Paper effect van klimaatrisico's op de discontovoet

Discussion Papers over de KBA Norm Afsluitdijk - IJsselmeer - Markermeer

Discussion Paper over fiscale prikkels voor zelfstandigen

Derde kwartaal:

CPB Boek 'Groeï en Krimp' over ruimtelijk-economische dynamiek

Policy Brief over de arbeidsmarkt van de publieke sector

Policy Brief over infrastructuur en de ontwikkeling van main- brain- en greenports

Discussion Paper over de structurele analyse van arbeidsaanbod en kinderopvang

Discussion Paper over de effectiviteit van de kwaliteitsaanpak van scholen in het primair onderwijs in Amsterdam

Discussion Paper over de optimale vorm van *bail-outs* van landen

Discussion Paper over agglomeratie-effecten van internet

Discussion Paper over indirecte effecten transportinfrastructuur

Discussion Paper over budgetteringssystemen in een vraaggestuurd stelsel

Discussion Paper over BVAR

Vierde kwartaal:

Policy Brief over indirecte belastingen

Policy Brief over de zoektocht naar een beter pensioencontract

Policy Brief Duurzame inzetbaarheid van oudere werknemers in Nederland

Policy Brief over effecten van mobiliteitsbeleid

Discussion Paper over belastingen en vermogensvorming in Nederland

Discussion Paper over optimaal beleid bij pensioenfondsen

Discussion Paper over de voor- en nadelen van internationale coördinatie van budgettair beleid

Discussion Paper 'Wages of older workers and the wage cushion'

Discussion paper 'General Equilibrium Effects in a Matching Model with Finite Working Life'

Discussion Paper 'Gezondheid en zorg vanuit levenslopperspectief'

Discussion Paper 'Intragenerationele herverdeling van collectieve lasten en uitgaven'

Discussion Paper over innovatie

Discussion Paper over leereffecten, potentiëlen en de inpasbaarheid (substitueerbaarheid) van schone energietechnologie

OECD en CPB Discussion Papers over "Breakthrough Environmental Technologies"

Discussion Paper over gedragseconomie en pensioen